

„Biztos voltam benne, hogy nekem ezen a pályán kell lennem”

Ruckenbrot Cecília, a Tarjáni Német Nemzetiségi Általános Iskola tanára, nyelvi munkaközösségének vezetője osztálytársam volt a Kossuth Lajos Gimnázium német nemzetiségi osztályában. Számos alkalommal hallottam előadásában a vértestolnai Christkindlspiel éneket. Akkor még nem tudtam, miért olyan különleges ez. Érettségi után elváltak útjaink, most pedagógusi pályájának egy szakaszát lezárva beszélgetünk elkötelezettségéről, az anyanyelv és a hagyományok iránti szeretetéről s a továbbörökítés fontosságáról.

– Honnan érkezett a gimnázium nemzetiségi osztályába?

– Tősgyökeres sváb családból származom, otthon svábul beszélünk, de a nyelvet illetően leginkább meghatározó személy a velünk élő apai nagyapám volt, mert ő nem is tudott magyarul. Az első négy osztályt szülőfalumban, Vértestolnán végeztem, ahol akkor és azóta is csak alsó tagozat működik. Tanító nénink nem sváb volt, de a „hochdeutsch”-ot nagyon lelkesen tanította, és még levelezőpartnert is szerzett nekünk az akkori NDK-ból. Felső tagozatba a tarjáni általános iskolába jártam, ahol Klinger Lőrinczné, Teri néni országosan ismert, Ehrenadel in Gold kitüntetéssel elismert szakember volt a némettanárom. Ő nagy hangsúlyt fektetett a sváb nyelvre, a hagyományörzésre is. Az ő hatására jelentkeztem a Kossuth Lajos Gimnázium német nemzetiségi osztályába, ahol kicsit otthon érezhettem magam Tarjából származó osztályfőnökünk, Lunczer Terézia mellett. Érdekesség, hogy bár Tarján és Vértestolna csak öt kilométerre fekszik egymástól, a két faluban más sváb nyelvjárást beszélnek, és eltérnek a szokások, játékok, az énekek szövege és dallama is, mert nem ugyanonnan jöttek az ősök. A tőlem hallott Christkindlspiel azért volt olyan érdekes (nemcsak Klinger Teri néni és osztályfőnökünk, Lunczer Teréz számára), mert bár Tarjánban is ismert volt ez a karácsonyi szokás, nálunk Vértestolnán más szöveggel és dallammal énekeltek. Ilyen elkötelezett, lelkes tanárok mellett a középiskolás évek végén már bennem is tudatosult, hogy én is erre a pályára akarok menni, hogy továbbadhassam, amit kaptam, otthonról hoztam.

– Nem egészen simán indult a tanári pályád, de nemhogy nem tettél le róla, hogy pedagógus legyél, hanem kitartóan küzdöttél érte.

– Amikor érettségi után a pécsi tanárképző főiskolára jelentkeztem német-történelem tanár szakra, előszörre nem vettek fel. Mivel a felvételi magyarul folyt, tapasztalhattam annak a hátrányát, hogy a gimnáziumban németül tanultuk a történelmet. A következő években a család került előtérbe, férjhez mentem és gyerekeim születtek, de nem tettem le arról, hogy pedagógus legyek, biztos voltam benne, hogy nekem ezen a pályán kell lennem. Még a gyás alatt hívtak a szomszéd – egyébként szlovák nemzetiségű – faluba, hogy az óvodásoknak tartsak sváb játékos foglalkozásokat. Aztán a tatabányai úttörőházba hívtak, hogy iskolásoknak tanítsak német nyelvet délutáni kurzusok keretében. Nagy lelkesedéssel foglalkoztam minden csoporttal. Bár az orosz még kötelező tantárgy volt, a szülők már nyugati nyelvek felé orientáltak a gyerekeket, ezért megnőtt az érdeklődés a német iránt. Ennek köszönhetően tudtam 1994-ben képesítés nélküli tanárként elhelyezkedni Tatabányán a Kölcsey Általános Iskolában. Hét évet töltöttem javarészt hátrányos helyzetű gyerekek között. Nagyon szerettem itt lenni, utolsó évben már osztályfőnök is voltam, mert közben megszereztem a tanári diplomát. 1997-től lehetőségem nyílt, hogy esti tagozaton nyelvtanári képesítést szerezzek a Berzsenyi Dániel Tanítóképző kihelyezett tagozatán. Nagyon nehéz három év következett, kisgyerekek mellett heti

három nap jártam Csepelre a főiskolára, oda-vissza kihasználva a tanulásra a buszon töltött utazási időt, de sikerült, 2000-ben megkaptam a diplomámat, végre elmondhattam magamról, hogy tanár vagyok.

– *Milyen újabb kihívások következtek ezután pedagógusi pályádon, és mi jelentett örömet, adott lelkesedést?*

– Hamarosan újabb kedvező alkalom nyílt számomra: 2001-ben némettanárt kerestek szülőfalumban, Vértestolnán. Végre a nemzetiségi gyökereim is érvényesülhettek, saját falumbeli gyerekeknek, egykori iskolámban adhattam tovább a sváb hagyományokat, amiket tanultam a családomtól, nagyapámtól! Összevont osztályokban folyt a tanítás – az első és harmadik, a második és negyedik osztály volt egyidejűleg egy tanteremben –, valaha én is így tanultam. Nagyon szerettem ezt az oktatási formát, mert nagy önállóságra, segítségnyújtásra szoktatta a gyerekeket. A kis létszámú (legfeljebb 12 fős) osztályokban nagyon hatékony munkát tudtunk végezni: a két osztálynak felváltva egy óra oktatást követett egy óra önálló munka, a nagyobbak jelenléte pedig erős ösztönzést jelentett a haladásban. Később azonban a gyereklétszám csökkenése miatt négy osztályt vontak össze, én pedig a tanári diplomámmal Héregre kerültem. Mind a héregi, mind a vértestolnai iskolákban első osztálytól tanultak németet a gyerekek – 2005-től pedig tagintézménnyé válva népismeretet is –, hogy megfelelő nyelvtudással tudjanak csatlakozni a tarjáni iskola felső tagozatába. Bár Héreg nem sváb gyökerű, hanem magyar falu, az itteni gyerekeknek is megtanítottam a német nyelv mellett a sváb szokásokat, dalokat, mondókákat, még a Christkindlspielt is! Csodálatos hét évet töltöttem itt is, nagyon eredményesen lehetett a kislétszámú osztályokban dolgozni. 2012-ben aztán a tarjáni bázisiskolánkba kerültem. Nagy dicsőségnek éreztem, hogy ebben a mély nemzetiségi gyökerekkel rendelkező, országos hírű iskolában folytathatom a munkámat, ahol nemcsak beszélhetek majd a hagyományokról, nemcsak taníthatom a népismeretet, hanem meg is élhetem ezeket. Még abban a tanévben elvégeztem a német népismeret és nemzetiségi tanári mesterképzést az ELTE-n. Ezzel elérkeztem oda, ahová mindig is tartottam, ahová gyerekkoromtól kezdve készültem.

– *A népismeret számodra nemcsak tantárgy, hanem élő forrás. Ezt hogyan tudod továbbadni tanárként, és hogyan éled meg személyesen?*

– A tarjáni általános iskolában az elmúlt tíz évben kétszer voltam osztályfőnök. Rengeteg nemzetiségi programot szerveztem a diákoknak szavalóversenyektől kezdve népismereti versenyekig. Nyolc éve a munkaközösség tagjaival, vezetésemmel szervezzük a megyei népismereti versenyeket, egyik diákkal országos első helyezést értünk el.

Ma már az idősek között is kevesen beszélnek svábul, a gyerekek között még ritkább, de bizonyos szokások ma is élnek. Például zömében hagyományosan folyik a disznóvágás, és esküvőre is a régi sütitket készítenek. Igyekszünk életben tartani ezeket a szokásokat az iskolai projektek által. Ilyenkor a hagyományokat az apró részletekig élővé tesszük, hogy élvezhető legyen a falu minden tagjának, de különösképpen az eseményt megjelenítő résztvevőknek, a gyerekeknek. Értékmegőrző feladat volt a gyerekek számára a tarjáni kereszt és a dűlők történetének feldolgozása is. A tarjáni nyolc útmenti kereszt régen egy-egy család gondozásában állt, és így van ez még ma is. A gyerekek ellátogattak a családokhoz, leírták a kereszt történetét, hogy fennmaradjon. Hasonlóan ehhez, a régi tarjáni térkép alapján dolgozták fel a gyerekek a dűlők történetét. Együtt járjuk be velük a tarjáni tanösvényt, Mikonya József, tarjáni születésű író életútját. Az iskolában majdnem minden gyereknek van nemzetiségi viselete, amit tanév elején a szüreti felvonulásra vesznek fel először, és azután a tanév során svábbálon, versenyeken, a népviselet napján ezt viselik, de van, aki a nagymamája egykori viseletét vagy legalábbis a koszorúját

hordja. Nyáron népismereti napközis táborokat szervezünk, idén negyedik alkalommal pedig ausztriai nyelvi tábort, ahol délelőtt nyelvi órákon, délután különböző programokon vesznek részt.

– *Milyen újabb fordulat következik a pályádon?*

– Idén nyugdíjba megyek, ebben az utolsó tanévben a német munkaközösség vezetésével bíztak meg. Részben átadom a feladatokat és a „megoldókulcsokat” az utódomnak, de azért nem vonulok vissza egészen. Csak a tarjáni óráimtól válok meg, nyugdíjasként Vértestolnán szeretnék tovább tanítani, és a nemzetiségi önkormányzat képviselőjeként természetesen továbbra is részt veszek majd a falu nemzetiségi életében. Aktív tagja vagyok a német nemzetiségi dalkörnek és a templomi gitáros énekkarnak, három unokám is van, úgyhogy biztosan tevékeny évek következnek ezután is. Örömmel tekintek vissza az elmúlt évtizedekre.

– *Köszönöm, hogy ezt együtt tehetjük meg, gratulálok, és hasonlóan lelkes éveket kívánok!*

„Mindig is pedagógus akartam lenni, jól érzem magam a gyerekek között”

Kuczik Júlia, a sátoraljaújhelyi Magyar–Szlovák Két Tanítási Nyelvű Nemzetiségi Általános Iskola és Kollégium igazgatónöje, a 2021/22-es tanév elején sokoldalú, kiemelkedő munkásságáért Ezüstplakett elismerésben részesült, két évvel azután, hogy az általa vezetett intézménynek is ezt a díjat adományozta a Szlovák Köztársaság Külügyi és Európai Ügyekért felelős minisztere. Az igazgatónővel pedagógusi pályájáról beszélgetünk.

– *Harminc éve pedagógus, húsz éve intézményvezető. Mi az, ami a pedagógusi pálya felé húzta és ennyi időn keresztül meg is tartotta?*

– Mindig is pedagógusi pályára készültem, és a nehézségek ellenére sem bántam meg soha egy percig sem, hogy tanítok. Mít élvezek benne? Talán a változatosságot emelném ki, a gyerekek szeretete mellett persze. Egyik napunk sem egyforma, minden nap újabb kihívásokat rejt magában. Általános iskolában széles korosztállyal találkozom a hatévesektől a tizennégy évesekig, tehát nagyon különböző bánásmóddal, emberi és módszertani megközelítéssel kell feléjük fordulni. Húsz éve vezetem az intézményt. Ennyi idő alatt a kollégák is cserélődtek: fiatalon több olyan pedagógussal dolgoztam, aki azóta nyugdíjba ment, és jött helyette fiatal.

– *Mit tart fontosnak a pedagógusi munkájában? Mi vezet eredményre az oktatás-nevelés terén?*

– A komplex nevelés híve vagyok. Ennek része kedvelt pedagógiai módszerem, a tantárgyi koncentráció és az Erasmus+ program is. Arra törekszem – és arra serkentem a kollégáimat is –, hogy ne csak egy módszernél, tantárgynál és tankönyvnél ragadjunk le, hanem tanítási órán kívül is tekintsünk ki, alkalmazzuk a tantárgyi összefüggéseket, a szlovák nyelv mellett az angolt is. Ahol kapcsolódik, építsük be a földrajzot, csillagászatot, természettudományokat. A tanításon kívül, kötetlenebbül is foglalkozzunk tantárgyi témákkal. Ennek a szemléletmódnak megfelelően sok tanításon kívüli és szabadtéri tevékenységünk van. Egy éve építettünk egy lelátót és iskolakertünk is évről évre bővül. A tanéven belüli őszi, karácsonyi, tavaszi projektnapok lehe-

tőséget adnak tematikus foglalkozásokra. Ezekre a napokra készülve telik el egy-egy tematikus hét. Nyári programjaink között szerepelnek határon belüli és határon túli táborok, s a népiismereti elemekkel átszótt téli sítábort sem hagyjuk ki soha. Amikor Szlovákiába, a Magas-Tátrába utazunk síelni, nem maradhat el a földrajzzal, sporttal, nyelvgyakorlással összefüggő tevékenység sem.

Húsz éve folytatunk Erasmus+ programokat. Jók a külföldi partnerintézményi kapcsolataink, már az uniós csatlakozás előtt is folytattunk partneriskolai oktatási projekteket. Határ menti kulturális és közművelődési központokkal is együtt dolgozunk, hagyományőrző szakkörünk, citera-, énekes és néptáncos szakköreink az elmúlt két évet kivéve jelen vannak Kelet-Szlovákia rendezvényein.

– *Miért szeretnek idejárni a diákok?*

– Amikor 1950-ben alapították, elsősorban a környező falvak szlovák lakossága számára hoztak létre egy kollégiummal működő intézményt. Ruszin ajkú, illetve háromnyelvű gyerekek is jártak ide a környező településekről, pedagógusaink között még ma is van tanárként visszatérő egykori háromnyelvű diák. Akkor sem voltak nagyobb létszámú osztályok az átlagos tizenkét-tizenöt fősnél. Ehhez képest ma több diánk van, és változott az arány a városiak javára. 1980-ig intézményünk eredeti iskolaépülete a mai Kazinczy Ferenc Múzeum volt. Ezt követően a mostani négy épületből álló komplexum a városközponttól ugyan távolabb, de zöldövezetben áll. Ez is vonzó a szülők számára, a megszerezhető nyelvismeret mellett, amit ma már nemcsak a gyökerek, hanem a jövőt illetően a tágabb munkalehetőségek miatt is fontosnak tartanak. A határ közelsége meghatározó szempont. Jó szlovák nyelvtudással Szlovákiában is el lehet helyezkedni, és a régióban a vegyes házasságok is gyakoribbak. Cél a középfokú nyelvvizsga, ennek eléréséhez persze nemcsak nyelvi ismeret szükséges, tizennégy éves kor körül ez egyszerűen az életkorból fakadóan is nagy kihívást jelent. Korábban egy tizenöt-húsz fős nyolcadikos osztályból átlagosan heten tették le a középfokú állami nyelvvizsgának legalább a szóbeli részét, majd a középiskolás évek alatt az írásbelit. Az elmúlt években a járványhelyzet ezt is megnehezítette, idén csak két tanuló vállalkozott nyelvvizsgára. Az utóbbi két évben a szorgalom is megfogyatkozott.

Kis szívfájdalmunk, hogy tanulóink az általános iskola végéztével a középiskolában nem folytathatják szlovák nyelvi tanulmányukat. Budapest és Békéscsaba messze van tőlünk, ahová szívem szerint küldeném őket. Az iskolánkat elhagyó nyolcadikosok jellemzően a városban tanulnak tovább, hiszen itt helyben is középfokú intézmények széles kínálatából választhatnak. Sárospatakon is több középfokú iskola, aztán felsőoktatási intézmény várja őket. Nem szívesen engedik messzebbre a szülők a gyerekeket. Amikor az Országos Szlovák Önkormányzat által működtetett ösztöndíjrendszer révén szeretnénk motiválni a továbbtanuló diákokat, gyakran szülői aggodalomba ütközünk, ami visszatartja a gyerekeket.

– *Hogyan került ebbe az iskolába, és aztán az iskola élére?*

– Szlovákiában születtem kétnemzetiségű családban, édesapám ruszin, édesanyám magyar. Otthon szlovákul beszéltünk, és szlovák oktatási rendszerben tanultam. Szülővárosomra a magyar környezet volt jellemző, de a kétnyelvűség is természetes volt. Javamra vált mindez, mert nagy megértést, toleranciát, nyitottságot eredményezett. Harminc évvel ezelőtt friss diplomásként jöttem férjhez Magyarországra. Alapképzétségem szerint fizika-technika szakos tanár vagyok, egy bodrogközi kis faluban kezdtem az oktatást – többek között – biológiát tanítottam. A szlovák felsőoktatásból érkezve, nem is a saját szakomon, kicsit küzdöttem a magyar szakkifejezésekkel. Másfél év múlva kerültem a sátoraljaújhelyi szlovák iskolába, és azóta is itt vagyok kis

szünettel, 1994-ben született a gyerekem, másfél évet otthon töltöttem vele. Húsz éve, 2002-ben szereztem meg az angol tanári képzésem, amikor az orosz helyett erre jelentkezett fokozott igény.

Örülök a kétnyelvű környezetnek, az a másfél év a pályám elején, amikor elkerültem otthonról, nem esett jól. Hiányzott a többnyelvű környezet. A szlovákot a fiamnak anyanyelvként adtam tovább. Elődöm lemondásakor a tantestület bennem látta a lehetőséget, és fiatal korom ellenére 1999-ben engem kértek fel igazgatónak. Emellett országos önkormányzati tag, sokáig bizottsági tag is voltam, az európai kapcsolatokért felelős tanácsos lettem, a FUEN-ben pedig elnök asszony-nyal képviseljük a magyarországi szlovákok érdekeit.

– *Hogyan tudja összeegyeztetni egymással ezt a széleskörű, gazdag, sok elemből álló munkát? Milyen feladatok, célok állnak még Ön előtt a jövőben?*

– Megértő férjem van és vallom, hogy minden mindennel összefügg. Nem is tudnám elképzelni, hogy ne tevékenykednék több területen, így tudjuk segíteni egymást. Természetesnek tartom, hogy amíg az egészségem szolgál, az intézmény, a régió folyamatos fejlődéséért dolgozom.

Most éppen az intézmény megüresedett, volt középiskolai kollégiumi épületének fejlesztése folyik saját beruházásban, miniszterelnökségi támogatással és egy határ menti együttműködési projekt keretében, melyet Szlovákia és Ukrajna két településével valósítunk meg. Az oktatást és kulturális tevékenységet segítő beruházással az épület egyik szárnyában tanulóink számára speciális tantermeket (tankonyhát, népismeret-, technika-, rajztermet) és egy olyan tanácskozások megtartására is alkalmas konferenciatermet alakítunk ki, ahol népismereti kiállítást is elhelyezhetünk. Az épület találkozási helyként is szolgál majd a régió szlovák önkormányzatainak és civil szervezeteinek, a szlovák nyelvű programok központja is lesz.

További nagy feladat, hogy az oktatásban megújult módszerekkel, de a minőség megtartásával megtaláljuk az újabb nemzedékkel a kapcsolatot. Erasmus+ programban akkreditált intézményként a következő öt évben a nyelvoktatás módszereit érintő továbbképzéseket szervezünk pedagógusaink számára. Ahogy az előző években a digitális képességek terén megtörtént a fejlesztés, lépést kell tartanunk a folyamatos változásokkal. Ezt szolgálják iskolán kívüli programjaink is, amiket már elindítottunk, és a jövőben is folytatni fogunk.

Ennyi tapasztalattal már komplexen tudom megítélni, súlyozni a dolgok fontosságát, mit milyen módszerrel kell és lehet megvalósítani, higgadtan kezelm a konfliktusokat. Személyes céloom emellett, hogy segítsen kollégáimat az oktatás színvonalának emelésében, ezzel hozzájáruljak a társadalmi megbecsülésünkhöz.

– *Sok sikert kívánunk további munkájához!*

Balányi Klára

